

Vad är lantbrukarens syn på länsstyrelsens djurskyddskontroll?

What is the farmers' view of the animal welfare control done by Regional Swedish authorities?

Josefine Johansson

Etologi och djurskyddsprogrammet

Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Etologi och djurskyddsprogrammet

Skara 2012

Studentarbete 429

*Swedish University of Agricultural Sciences
Department of Animal Environment and Health
Ethology and Animal Welfare programme*

Student report 429

ISSN 1652-280X

Vad är lantbrukarens syn på länsstyrelsens djurskyddskontroll?

What is the farmers' view of the animal welfare control done by Regional Swedish authorities?

Josefine Johansson

Studentarbete 429, Skara 2012

G2E, 15 hp, Etologi och djurskyddsprogrammet, självständigt arbete i biologi, kurskod EX0520

Handledare: Stefan Gunnarsson, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa, Box 234, 532 23 SKARA

Biträdande handledare: Erika Brendov och Åsa Hill. Lantbrukarnas Riksförbund, 105 33 Stockholm

Examinator: Lena Lidfors Institutionen för husdjurens miljö och hälsa, Box 234, 532 23 SKARA

Nyckelord: djurskyddskontroll, djurskyddsinspektörer, länsstyrelsen, djurhållare

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Box 234, 532 23 SKARA

E-post: hmh@slu.se, **Hemsida:** www.slu.se/husdjurmiljohalsa

I denna serie publiceras olika typer av studentarbeten, bl.a. examensarbeten, vanligtvis omfattande 7,5-30 hp. Studentarbeten ingår som en obligatorisk del i olika program och syftar till att under handledning ge den studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Arbetenas innehåll, resultat och slutsatser bör således bedömas mot denna bakgrund.

Innehåll

1. Abstract	4
2. Inledning	5
2.1 Bakgrund	5
2.2 Varför djurskyddskontroll och djurskyddslagstiftning	5
2.3 Den svenska djurskyddskontrollen idag	6
2.4 Lagstiftning för djurskyddskontroll	6
2.5 Kompetenskrav för djurskyddsinspektörer	7
3. Syfte och frågeställningar	7
4. Material och metod	8
4.1 Val av metod.....	8
4.2 Utformning av studie	8
4.3 Avgränsningar	8
4.4 Litteratursökning	9
4.5 Databearbetning	9
5. Resultat	9
5.1 Uppgifter om djurhållarna	9
5.2 Djurhållarnas syn på djurskyddsinspektörer.....	10
5.3 Djurhållarnas syn på bemötande.....	11
5.4 Vad som inte fungerar bra med dagens djurskyddskontroll	12
5.5 Förslag som kan bidra till en förbättring av djurskyddsinspektörernas arbete	12
5.6 Skillnad mellan de fyra olika länen	13
6. Diskussion	14
6.1 Vetenskaplig litteratur	14
6.2 Information om djurhållarna.....	14
6.3 Djurhållarnas syn på djurskyddsinspektörer	15
6.4 Djurhållarnas syn på djurskyddsinspektörers bemötande.....	17
6.5 Djurhållarnas förslag till en bättre djurskyddskontroll	18
6.6 Skillnad mellan fyra olika län.....	19
6.7 Felkällor.....	19
6.8 Slutsats.....	20
7. Populärvetenskaplig sammanfattning	21
8. Tillkännagivanden	22
9. Referenser:	23
10. Bilaga 1	25

1. Abstract

Indications on poor understanding for the animal producers situation from the inspectors of animal welfare control have been seen in papers from farmers interest organizations. The aim of this study was to investigate what farmers view is on the animal welfare inspections done by regional Swedish authorities as well as the animal welfare inspectors work. The study investigated whether or not there were any differences between different counties in Sweden. There were also questions asked to see what animal producers thought could change in the animal welfare inspectors work so it would benefit them. The study was conducted using a telephone interview questionnaire. Answers from 36 animal producers were gathered from four different counties; Skåne, Halland, Dalarna and Östergötland.

The main results were that more than half of the animal producers are of the opinion that animal welfare inspectors have inadequate experience of practical work with farm animals. It was also shown that animal producers find that animal welfare inspectors have a better theoretical knowledge of animals and animal welfare legislation than they have of practical experience with animals. The animal producers in the study seem to be satisfied with how animal welfare inspectors treated them when they were conducting the animal welfare inspection. Some of the animal producers thought that the animal welfare inspections need to be more standardized between different inspectors and between the different counties. Similar views were shown in a study by Anneberg *et al.* (2012) where farmers request a control system which is objective and judge different farms on the same scale in the same way. There were some differences between the four different counties that were investigated in the study, but more data needs to be collected to make general conclusions.

Scientific research in the field of animal producers views of animal welfare inspections and the work of animal welfare inspectors work is inadequate and further studies should be considered necessary. A deeper knowledge in this area would contribute to an improved relationship between animal producers and animal welfare inspectors.

2. Inledning

2.1 Bakgrund

I början av 2012 skrevs det mycket om djurskyddskontroller i Sveriges lantbrukstidningar. Beskrivningar om dålig förståelse för lantbrukares situation samt bristande kunskap hos djurskyddsinspektörerna har kunnat utläsas från flera olika lantbrukstidningar (Kjellin, 2012., Bergman, 2012). Utifrån detta kan man anta att den generella uppfattningen från de företagare som bedriver animalieproduktion är att det är påfrestande att ha en djurskyddskontroll på djuren på sin gård.

Relationen mellan djurskyddsinspektörer och djurhållare är på många håll god, dock verkar det finnas starka åsikter om det arbete som utförs för att upprätthålla ett gott djurskydd i Sverige. Några undersökningar som beskriver lantbrukares syn på djurskyddskontroller och djurskyddsinspektörers arbete i flera olika län har inte gjorts sedan länsstyrelsen tog över tillsynen av djurskyddet 1 januari 2009.

2.2 Varför djurskyddskontroll och djurskyddslagstiftning

Den svenska djurskyddslagstiftningen bygger på gamla etiska värderingar och kulturella synsätt om vilka rättigheter och skyldigheter vi har gentemot djuren som vi håller i vårt land (Jordbruksverket, 2012b). Den djurskyddslagstiftning vi idag har i Sverige verkar för att de djur vi håller ska ha en god välfärd. En sammanfattning av vad välfärd är för produktionsdjur kan vara De Fem Friheterna som beskrivs i Farm Animal Welfare Council (1993) vilka är framarbetade från Brambellrapporten (1965). De Fem Friheterna lyder:

- Frihet från hunger och törst.
- Frihet från obehag.
- Frihet från smärta, skada och sjukdom.
- Frihet att utföra naturligt beteende.
- Frihet från rädsla och oro.

Konsumenter har de senaste åren visat att det finns ett intresse för djurskydd och att man bryr sig om hur de animalieprodukter vi konsumerar är producerade (Austin *et al.*, 2005). Hög produktion och djurvälstånd kan dock ibland innebära en konflikt, då en högre välfärd tenderar att kosta mer för djurhållaren men inte nödvändigtvis resulterar i en bättre betalning för slutprodukterna (Austin *et al.*, 2005).

Grisproducenter i Sverige anser att djurskydd och djurvälstånd är viktigt enligt en studie av Bruckmeier & Prutzer (2007). Hälften av de intervjuade grisproducenterna hade en positiv syn på konsumenters förståelse och intresse för djurvälstånd inom den svenska grisproduktionen (Bruckmeier & Prutzer, 2007). En liknande studie utförd på grisproducenter i Storbritannien visade att 90 % av de tillfrågade anser att djurvälstånd är viktigt och på frågan om varför det är viktigt med en god djurvälstånd svarade majoriteten att de främst är av moraliska och etiska skäl (Hubbard & Scott, 2011). Utifrån ovanstående argument kan man dra slutsatsen att både konsumenter och producenter anser att det är viktigt att vi har ett gott djurskydd och en god djurvälstånd. Att det finns en djurskyddslagstiftning som främjar djurvälstånden verkar som en försäkring gentemot konsumenten eftersom denna fungerar som en miniminivå som ska följas och alla lantbrukare får därmed samma förutsättningar (Anneberg *et al.*, 2012).

2.3 Den svenska djurskyddskontrollen idag

Jordbruksverket är en statlig myndighet som arbetar på uppdrag av regeringen. Denna agerar som expertmyndighet på området avseende jordbrukspolitik (Jordbruksverket, 2012a). Målet för Jordbruksverkets arbete är att verka för en konkurrenskraftig, miljö- och djurskyddsanpassad produktion av livsmedel som kommer till nytta för konsumenterna (Jordbruksverket, 2012a). Hur Jordbruksverkets verksamhet ska styras bestäms av ett årligt regleringsbrev från regeringen samt genom Myndighetsförordningen (2007:515) och Förordning (2009:1464) med instruktion för Jordbruksverket. Delar av Jordbruksverkets uppdrag är att samordna och vägleda länsstyrelserna i deras djurskyddsarbete (Länsstyrelsen, 2012)

I Sverige finns en lång tradition av en detaljerad djurskyddslagstiftning som genom åren har blivit mer omfattande (Berg & Hammarström, 2006). Djurskyddslagen (1988:534) är den lag som ligger till grund för det svenska djurskyddsarbetet, riksdagen fattar beslut om hur denna ska se ut. På en något mer detaljerad nivå finns djurskyddsförordningen (1988:539) som regeringen beslutar om. Djurskyddsförordningar för alla de djur som vi håller i Sverige ansvarar Jordbruksverket för. Dessa är mer detaljerade och här finner man till exempel skötselbestämmelser samt minimimått för utrymmen där djur hålls. Djurskyddslagen är en förebyggande lag som verkar för att djur ska ha möjlighet att utföra naturligt beteende samt må bra (Jordbruksverket, 2012b). Då Sverige även är med i EU ingår vi som land i den gemensamma jordbrukspolitiken CAP (Common Agricultural Policy) (Jordbruksverket, 2012a). Det finns EG-direktiv och förordningar samt internationell lagstiftning som ska implementeras i den svenska lagstiftningen.

Sedan den 1 januari 2009 har de olika länsstyrelserna runt om i landet hand om den offentliga kontrollen av efterlevnaden av djurskyddslagstiftningen (24 § Djurskyddslagen) istället för kommunerna som tidigare ansvarade för djurskyddskontrollerna. Detta efter en proposition från regeringen till riksdagen där brister i den offentliga djurskyddskontrollen påpekades (Djurskyddskontroll i statlig regi m.m. 2008). I propositionen (2007/08:63) framgår att den kommunala kontrollen av efterföljningen av djurskyddslagstiftningen inte uppfyllde kraven på enhetlighet runt om i landet samt att inte en tillräcklig rättssäkerhet kunde uppbringas. Den 22 april 2010 gav regeringen Statskontoret i uppdrag att utvärdera om överflytten av djurskyddskontrollen från kommunerna till länsstyrelsen har fått önskvärd effekt (Djurskyddskontrollens utveckling [2011:23], 2011). Statskontoret föreslog därefter förändringar som syftar till att öka och förtydliga styrningen mot gemensamma mål, skapa utrymme för strategisk planering och förebyggande arbete för länsstyrelserna samt förbättra kommunikationen och informationen mot omvärlden (Djurskyddskontrollens utveckling, 2011).

2.4 Lagstiftning för djurskyddskontroll

Det finns gemensamma bestämmelser för hur EU:s medlemsstater och dess kontrollmyndigheter ska organisera och genomföra den offentliga kontrollen av djurskyddslagstiftningen (Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.¹). Enligt artikel 3 förordningen (EG) nr 882/2004 ska kontroller utföras regelbundet och vara riskbaserade. Det finns även bestämmelser kring hur den offentliga kontrollen ska utföras i

1 Den rättade versionen publicerad i EUT L 191/1 28.5.2004 s.1 Celex 32004R0882

den svenska djurskyddslagen, djurskyddsförordningen samt i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2008:67) om offentlig djurskyddskontroll, saknr L44.

För att kontrollera att medlemsländerna följer de gemensamma bestämmelserna för offentlig kontroll utför FVO (Food and Veterinary Office) årligen inspektioner (FVO, 2011). Även jordbruksverket ska utföra inspektioner i form av revisioner av länsstyrelsens arbete med offentlig kontroll men enligt en utredning gjord av Statskontoret (Djurskyddskontrollens utveckling [2011:23]) utförs inte dessa revisioner. Skälet man angett för att inte utföra revisionerna är att man inte anser att egentligt mandat finns för att utföra dessa. I utredningen "Revision av livsmedelskedjans kontrollmyndigheter" (2011) föreslås det att jordbruksverket ska få tydligare ansvar för att samordna och följa upp kontrollmyndigheternas revisioner, även ett förslag om ett "revisionsråd" framkom vilket skulle verka för att stärka revisionsarbetet på nationell nivå.

2.5 Kompetenskrav för djurskyddsinspektörer

De som arbetar med offentlig kontroll av djurskydd i Sverige har olika stor kompetens, olika erfarenheter och varierande kunskapsområden. Så är ofta fallet inom de flesta yrkeskåror. För att främja en enhetlig och likriktad djurskyddskontroll i EU och i Sverige finns det lagstiftat om vilka kompetenskrav som krävs. Enligt 4 artikeln (EG) nr 882/2004 ska kontrollmyndigheter ha tillgång till sådana resurser och kompetens att kontrollen garanteras vara både opartisk och effektiv. Även enligt 24 § djurskyddslagen ska den myndighet som bedriver offentlig kontroll ha tillgång till djurskyddsutbildad personal i den omfattning det krävs för att fullfölja arbetsuppgifterna på ett tillfredsställande sätt.

Den behöriga kontrollmyndigheten ska se till att all personal som utför offentliga kontroller får lämplig utbildning för deras kompetensområden som sedan ska leda till att de kan utföra enhetliga offentliga kontroller (artikel 6 EG nr 882/2004). Enligt 6 artikeln (EG) 882/2004 ska även myndigheten ansvara för att personalen håller sig uppdaterad på sina kompetensområden och får vidareutbildning vid behov, myndigheten ska dessutom verka för att samarbete över kompetensområden sker. Kompetens gällande djurskyddslagstiftning samt bedömning av bristande efterlevnad av denna är något som djurskyddsinspektörer ska inneha (10 §, L44).

Utbildningar som rekommenderas inför att arbeta med offentliga djurskyddskontroller är biolog, agronom, lantmästare, miljö- och hälsoskyddsinspektör eller veterinär (jordbruksverket, 2012c). Utöver utbildningen krävs även kompletterande utbildning inom bland annat kontrollarbete, djurskyddslagen samt förvaltningsrätt (jordbruksverket, 2012c).

3. Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att få en bild av vad lantbrukare anser om den djurskyddskontroll som länsstyrelsen bedriver idag och vilken syn lantbrukare har av djurskyddsinspektörer över lag. Bilden av djurskyddsinspektörer kan även skilja sig åt mellan olika län, med denna undersökning vill jag ta reda på om så är fallet. Jag vill även se om det finns förbättringar av djurskyddskontrollen samt inspektörernas arbete som djurhållarna anser vara lämpliga.

- Vad har djurhållare för syn på länsstyrelsens djurskyddskontroll?
- Vad är djurhållarnas allmänna syn på djurskyddsinspektörer?
- Skiljer sig uppfattningen om djurskyddsinspektörer sig åt mellan olika län?
- Vilka åtgärder inom djurskyddskontrollen anser djurhållarna kan innebära förbättringar för djurhållaren?

4. Material och metod

4.1 Val av metod

Arbetet är uppbyggt kring en telefonintervjustudie. De metoder som diskuterades med handledaren vid uppstarten av examensarbetet var postenkät, webbenkät eller telefonintervjuenkät. Metoden att samla in data via telefonintervjuer valdes för att det är enkelt för djurhållarna att svara på frågorna via telefon samt att jag då hade möjlighet att förklara frågorna mer ingående. Tidsåtgången blev även minsta möjliga med den valda metoden. Det totala antalet genomförda intervjuer kunde styras under datainsamlingens gång, vilket var en klar fördel jämfört med post- och webbenkäter. Att använda webbenkäten valdes bort då misstankar om snedfördelad data förekom vid diskussioner med min handledare, det vill säga att bara de som antingen är väldigt missnöjda eller väldigt nöjda med djurskyddskontrollen väljer att besvara enkäten. Dessutom kan målgruppen för en webbenkät bli fel då inte alla har mailadress eller regelbundet besöker den webbplats där enkäten i sådant fall skulle publiceras. Att skicka en enkät via post valdes bort då det kan vara svårt att få in en tillräcklig svarsfrekvens. Indikationer på att lantbrukare inte uppskattar att besvara enkätundersökningar fanns, vilket ytterligare bidrog till att använda postenkät som metod uteslöts.

4.2 Utformning av studie

Intervjufrågorna till studien, se bilaga 1, är framarbetade utifrån syftet och frågeställningarna i arbetet. För att få korrekt ställda intervjufrågor rådfrågades tillsyns- och djurskyddsansvariga på Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Erika Brendov och Åsa Hill. Analytikern Lovisa Forssell, anställd på LRF, granskade även frågorna och kom med användbara förslag till hur frågorna skulle vara ställda så att jag lättare kunde redovisa mitt resultat. Majoriten av frågorna är uppbyggda som påståenden där djurhållaren får ange på en femgradig skala där en 1:a innebär att djurhållaren inte instämmer alls och en 5:a innebär att denna instämmer helt i påståendet. I två frågor fick djurhållaren svara med egna ord, vilket gav möjlighet att uttrycka egna åsikter kring dagens djurskyddskontroll och djurskyddsinspektörernas arbete.

Ett slumpmässigt urval har gjorts från registerutdrag från Statens Jordbruksverks register över djurhållare. De urvalskriterier som användes för att ta fram registerutdragen var att djurhållaren skulle ha mer än 50 nötkreatur, mer än 100 saggplatser eller mer än 100 slaktsvinsplatser. Studien utfördes i fyra olika län; Dalarna, Östergötland, Halland samt Skåne. De valda länen ligger relativt utspridda i Sverige och valdes ut då det finns en betydande djurproduktion i dessa. Användningen av ett slumpmässigt urval av djurhållare grundas i att få en så representativ bild av hela länet som möjligt. Det slumpmässiga urvalet gjordes med hjälp av en tärning, djurhållarna på listorna delades upp i grupper med sex i varje. Sedan kontaktades den djurhållare med det nummer som tärningen visade. Målet var att intervjua fem djurhållare med nötkreatur och fem djurhållare med grisar i varje län, totalt antal intervjuer skulle då bli 40 stycken.

4.3 Avgränsningar

Endast djurhållare med nötkreatur eller grisar har valts ut för att användas i studien. För att de tillfrågade ska ha en yrkesmässig djurproduktion och inte bara bedriva hobbyverksamhet gjordes ett urval där de minsta gårdarna valdes bort. Då datainsamling är tidskrävande valdes endast att göra intervjuer i fyra olika län.

4.4 Litteratursökning

Vetenskaplig litteratur har sökts på området och det har visat sig att forskning kring relationen mellan djurhållare och myndighetspersoner är bristfällig. Totalt har sex vetenskapliga publikationer på området använts. Även ovetenskapliga källor såsom lagstiftning, offentliga utredningar samt övrig litteratur har använts i sammanställningen av arbetet då fakta från dessa källor är relevanta i sammanhanget.

4.5 Databearbetning

Insamlad data har sammanställts i tabeller och diagram i dataprogrammet Microsoft Office Excel 2007.

5. Resultat

5.1 Uppgifter om djurhållarna

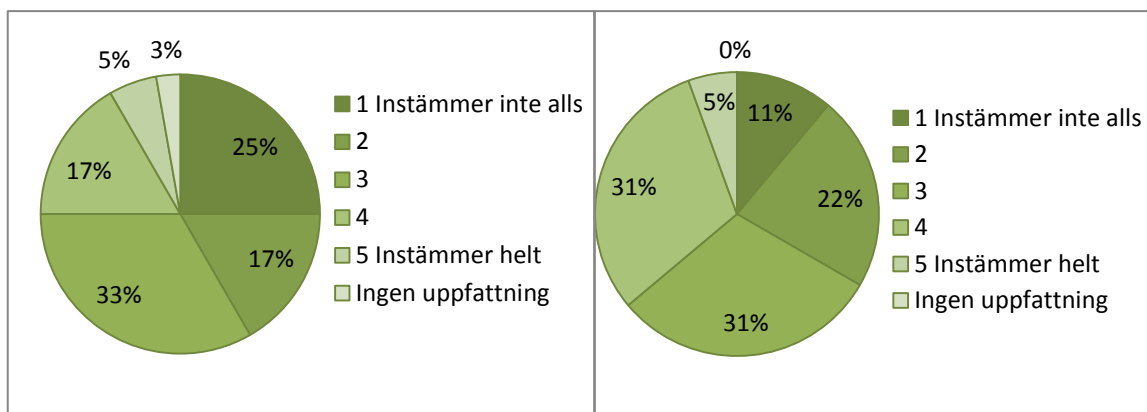
Totalt intervjuades 36 personer som hade haft en eller flera djurskyddskontroller sedan 1 januari 2009. Varje intervju tog mellan 10-30 minuter. För att få in de 36 intervjuerna kontaktades eller försöktes kontakta totalt 189 djurhållare. Av de tillfrågade djurhållarna hade inte 39 stycken haft någon djurskyddskontroll efter 1 januari 2009 och kunde därför inte intervjuas. Vid ett sådant tillfälle där den slumpmässigt utvalda personen inte svarade eller en upptaget ton erhöles gavs ytterligare ett uppringningsförsök för att sedan gå vidare i listan över utvalda djurhållare. Av de 189 djurhållarna var det 77 personer som inte svarade vid varken det första eller andra uppringningsförsöket. Det var 21 djurhållare som inte hade tid eller som inte ville bli intervjuade. Det kontaktades även 16 personer som inte längre var djurhållare och därav inte kunde intervjuas.

I Dalarnas län erhöles endast svar från en djurhållare med grisproduktion, detta på grund av att urvalsunderlaget var tunt. Flertalet av de tillfrågade i Dalarna hade inte längre några djur eller så hade de inte haft någon kontroll efter 2009 då länsstyrelsen övertog djurskyddskontrollen.

Av de 36 intervjuade djurhållarna har 67 % fått en föranmäld kontroll. Förutom djurskyddskontroll, har 86 % av de tillfrågade även haft andra kontroller av länsstyrelsen sedan 1 januari 2009, exempel på dessa är arealkontroll, djurmärkningskontroll, tvärvillkorskontroll. Åtta intervjuade lantbrukare upplever att länsstyrelsen har samordnat sina olika kontroller. Kontroller från andra instanser uppger 81 % av de tillfrågade att de har haft, dessa kan till exempel vara certifieringsorgan, mejeri eller liknade. På frågan om det har varit tydligt vilken kontroll som kommer att genomföras vid kontrolltillfället, oberoende av kontrollinstans, svarade 75 % ja, 22 % nej och 3 % hade ingen uppfattning.

5.2 Djurhållarnas syn på djurskyddsinspektörer

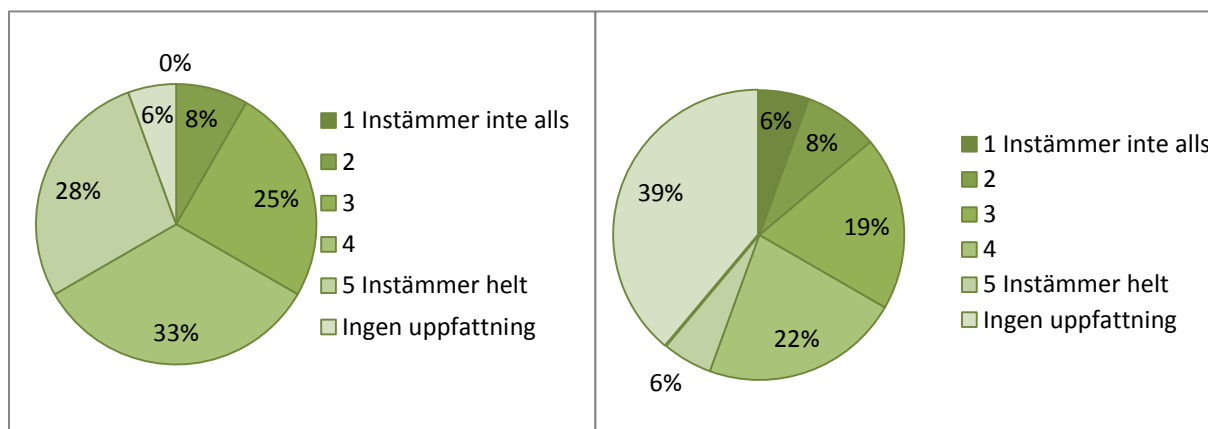
Här följer resultat från de påståenden som ställdes om djurskyddsinspektörers arbete. Den intervjuade djurhållaren graderade sitt svar på en 5-gradig skala. Gällande påståendet om djurskyddsinspektörers arbete ansåg 25 % av djurhållarna att inspektörerna inte har goda praktiska erfarenheter (figur 1). Medelvärde för åsikten kring praktik är 2,6 på den 5-gradiga skalan. Medelvärde för åsikten om djurskyddsinspektörer har goda teoretiska kunskaper om lantbruksdjur (figur 2) var 3,0 på den 5-gradiga skalan.

Figur 1. Djurhållarnas syn på om djurskyddsinspektörer har goda praktisk erfarenhet. n = 36

Figur 2. Djurhållarnas syn på om djurskyddsinspektörer har goda teoretiska kunskaper. n = 36

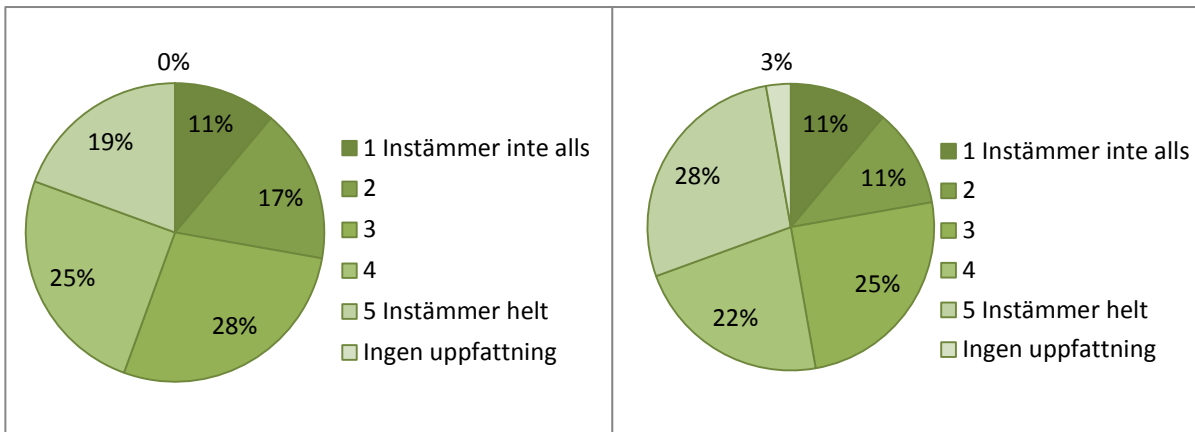
Av de tillfrågade ansåg ingen att djurskyddsinspektörer inte alls har goda kunskaper om den lagstiftning som ska tillämpas (figur 3), majoriteten av de tillfrågade anser att kunskapen om lagstiftning är goda och medelvärde är 3,9 på den 5-gradiga skalan. Av de tillfrågade djurhållarna hade 14 stycken eller 39 % ingen uppfattning om djurskyddsinspektörer har en tillräcklig juridisk kompetens (figur 4). Medelvärde för den juridiska kompetensen är 3,2.

Figur 3. Djurhållarnas syn på om djurskyddsinspektörer har goda kunskaper om lagstiftning. n = 36

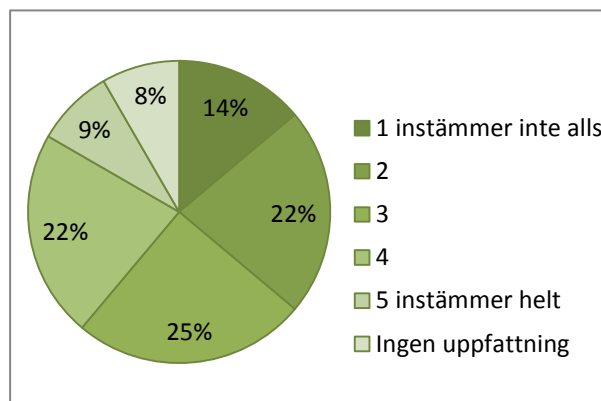
Figur 4. Djurhållarnas syn på om djurskyddsinspektörer har en tillräcklig juridisk kompetens för att utföra sitt arbete. n = 36

Av djurhållarna instämmer 19 % helt med att djurskyddsinspektörerna förklarar innebörden av sitt arbete samt förklarar varför man utför en kontroll (figur 5). Medelvärde för figur 5 är 3,3 på den femgradiga värderingsskalan. Av de tillfrågade djurhållarna instämde 28 % helt med att de fick information om vilka bedömningar som gjordes vid kontrollbesöket (figur 6). I genomsnitt gav djurhållarna 3,5 på påståendet om information gavs om bedömningarna.

Figur 5. Djurhållarnas syn på om djurskyddsinspektören förklarar innebörden av sitt arbete och varför en kontroll utförs. n=36. **Figur 6. Djurhållarnas syn på om djurskyddsinspektören gav information om de bedömningar som utfördes. n=36.**

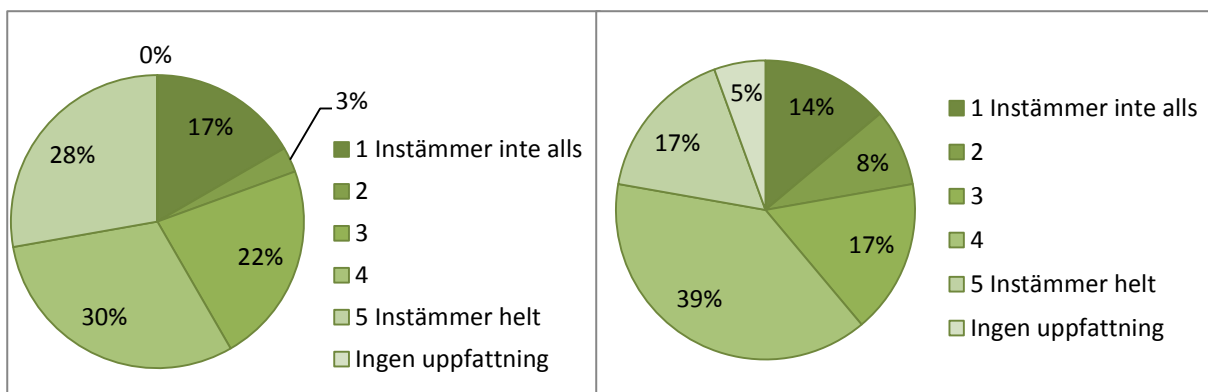
Av djurhållarna instämmer 14 % inte alls med att djurskyddsinspektörer totalt sett har en bra kompetens för att utföra sina arbetsuppgifter (figur 7). Av de tillfrågade håller 9 % helt med om att kompetensen är bra. I snitt så värderar lantbrukarna djurskyddsinspektörernas kompetens till 2,9 på den 5-gradiga skalan.

Figur 7. Djurhållarnas syn på djurskyddsinspektörers totala kompetens. n=36.

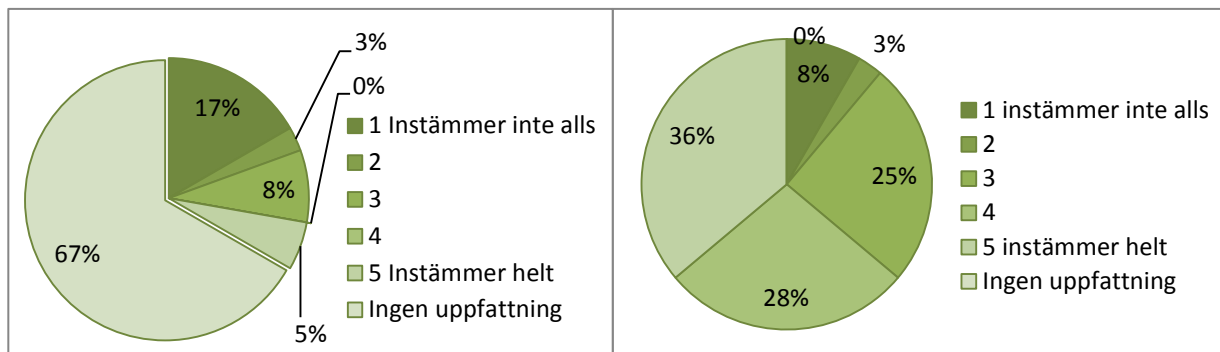
5.3 Djurhållarnas syn på bemötande

I påståendet att det var lätt att föra en dialog med djurskyddsinspektören (figur 8) svarade 28 % att de instämmer helt och 17 % instämmer inte alls. Snittvärdet för hur lätt det var att föra en dialog var 3,5 på den 5-gradiga skalan. Av lantbrukarna instämmer 17 % helt med att djurskyddsinspektören lyssnar och tar till sig av det som han/hon berättar om sin verksamhet (figur 9). Genomsnittet av vilken gradering som gavs till påståendet om hur väl inspektörer lyssnar var 3,4.

Figur 8. Djurhållarens åsikt om djurskyddsinspektörens förmåga att föra en dialog. n=36. **Figur 9. Synen på om djurhållaren upplever att djurskyddsinspektören lyssnade på vad djurhållaren berättade om sin verksamhet. n=36.**

Majoritet av de svarande hade ingen uppfattning om djurskyddsinspektörers förmåga att lösa konflikter på ett professionellt sätt (figur 10). Medelvärdet för de djurhållare som valde att gradera påståendet mellan ett och fem var 2,2. Totalt sätt så uppfattar lantbrukare att bemötandet var bra från djurskyddsinspektörer, medelvärde 3,8 (figur 11). Endast 8 % instämde inte alls med att bemötandet var bra.

Figur10. Djurhållarnas åsikt om att djurskyddsinspektören löste konflikter på ett professionellt sätt. n=36

Figur 11. Vad djurhållarna anser om djurskyddsinspektörernas bemötandet totalt sätt. n=36.

5.4 Vad som inte fungerar bra med dagens djurskyddskontroll

En lantbrukare var av åsikten att djurskyddstillsynen fungerade bättre när kommunen hade ansvaret. Mer än varannan intervjuad djurhållare anser att djurskyddsinspektörer behöver mer praktiska erfarenheter om djurproduktion. Ett par djurhållare ansåg att djurskyddsinspektörer ofta har en ”sätta åt”-mentalitet som gör det olustigt att få kontroll. Dagens djurskyddskontroll verkar inte för att se helheten av produktionen, istället bygger den på en ”millimeterrättvisa”. Länsstyrelsen är dåligt samordnade vilket innebär väldigt många olika kontroller, inte enbart djurskydd. En intervjuad person anser att det är för många olika lagar att hålla reda på och en annan person tycker att det administrativa arbetet är för omfattande sedan vi gick med i EU.

Flera anser att oanmälda kontroller är påfrestande och kan förstöra en hel dags arbete, en föranmälan dagen innan kontroll skulle underlätta och den intervjuade personen menar att man inte hinner ”städa undan” brister på enbart ett dygn. Djurskyddsinspektörer bör ta tillvara mer på lantbrukarens kompetens, alltid använda checklistor vid inspektionstillfället samt alltid visa legitimation för att styrka att de är anställda av länsstyrelsen. Ett skriftligt eller muntligt utlåtande över inspektionsresultatet bör ges till lantbrukaren innan de lämnar gården.

En djurhållare anser att ”djurskyddsinspektörer är djurrättsaktivister hela bunten” medan flera andra påpekar att djurskyddskontrollen fungerar bra samt att inspektörerna utför ett viktigt arbete.

5.5 Förslag som kan bidra till en förbättring av djurskyddsinspektörernas arbete

Det mest frekvent återkommande förslaget var att djurskyddsinspektörer ska ha mer praktik alternativt jobba på ett lantbruk och lära sig praktiskt om djurskötsel. Någon ansåg att 6 månaders praktik var nödvändigt medan andra tyckte att 5-10 år är minimum för att få jobba med att kontrollera djurhållning. Åsikter om att djurskyddsinspektörerna ska vara kunnig, inte ha ”vegan-åsikter” samt att de ska verka rådgivande för lantbrukaren återfanns. Att inspektörerna ska ha lätt att föra dialog, inte enbart leta fel och brister vid kontroll samt vara mindre nitiska och petiga efterfrågades. Ett förbättringsförslag var att inspektörerna ska vara ödmjuka gentemot lantbrukaren, hantera konflikter bättre och se mer till helheten av den produktion som de kontrollerar. En likriktad bedömning från olika

inspektörer och över hela landet efterfrågades från flera intervjuade. Förmågan att se skillnaden mellan olika typer av produktioner, djurslag och djurraser och inte ”dra alla över en kam” ansågs viktig. En djurhållare tyckte att djurskyddskontrollen ska flytta tillbaka till kommunerna för att på så sätt komma närmare verkligheten. Några konkreta tips på förbättringsåtgärder var att samarbeta med Svenska Djurhälsovården för mer praktisk erfarenhet, alltid visa legitimation och ha arbetskläder, skicka ut en kundenkät efter inspektionstillfället samt att inte föranmäla besöken för att förhindra att djurhållaren ”städas undan” brister. En djurhållare föreslog att djurskyddsinspektörerna ska visa sig mer ut på gårdarna och en annan ansåg att man ska jobba för att avdramatisera situationerna vid kontrolltillfället. Ett annat förslag från en djurhållare var att det ska finnas möjlighet för lantbrukaren att själv ringa in till myndigheten för att berätta att man för tillfället har problem i sin besättning (T.ex. sjukdom, trasig utgödsling mm) så att de vid en oanmäld kontroll är medvetna om detta.

Förslag på sex olika åtgärder gavs vid intervjutillfället och varje djurhållare fick möjlighet att välja två av dessa som de bäst tror kan bidra till en förbättring av djurskyddskontrollen av produktionsdjur i Sverige (tabell 1). En intervjuad person ansåg inte att några förbättringsåtgärder var nödvändiga.

Tabell 1 redogör för vilka åtgärder djurhållarna främst tror kan bidra till en förbättring av djurskyddskontrollen i Sverige.

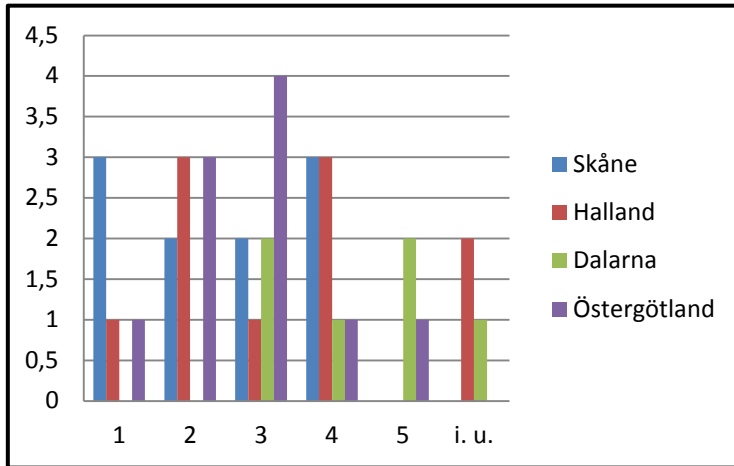
Utbilda djurskyddsinspektörer mera	2
Se till att djurskyddsinspektörer har mer praktisk erfarenhet av djurskötsel	29
Jobba för en mer likriktad bedömning över hela landet	15
Tillhandahålla mer information om lagst. och tillsynsarbete vid inspektion på gården.	0
Jobba för en bättre kontakt mellan inspektör och djurägare	13
Öka samarbetet mellan Ist & branschorg. (t.ex. LRF) genom t.ex. möten ang. djurskydd.	11

5.6 Skillnad mellan de fyra olika länen

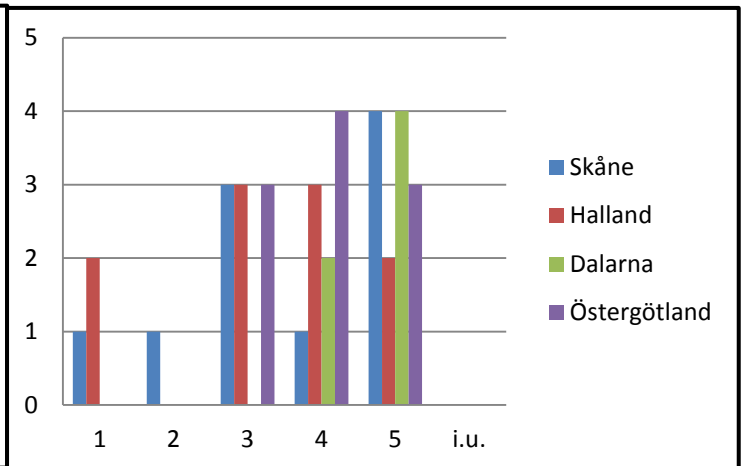
En jämförelse mellan resultatet för påståendena gällande den totala kompetensen samt bemötandet för de olika länen har utförts. Flest intervjuade som inte instämmer alls med att djurskyddsinspektörer besitter en bra kompetens har Skånes län (figur 12). Östergötland är det län som har flest lantbrukare som instämmer helt med påståendet om att bemötandet från djurskyddsinspektörer totalt sett är bra (figur 13). De olika medelvärdena för de fyra länen kan ge en uppfattning om de skillnader som finns (tabell 2).

Tabell 2. Vilka olika medelvärden som erhöles för djurhållarnas åsikter om djurskyddsinspektörers kompetens och bemötande i de fyra olika länen.

Medelvärden:	Kompetens	Bemötande
Skåne	2,6	3,6
Halland	2,8	3,3
Dalarna	4	4,7
Östergötland	2,8	4

Figur 12. Visar skillnaden mellan djurhållarnas åsikterna om djurskyddsinspektörernas kompetens i de fyra olika länen. 1= Instämmer inte alls. 5=instämmer helt. i.u.=Ingen uppfattning. n=36.

Figur 13. Visar skillnaderna mellan djurhållarnas åsikterna om djurskyddsinspektörers bemötande i de fyra olika länen. 1= Instämmer inte alls. 5=instämmer helt. i.u.=Ingen uppfattning. n=36.

6. Diskussion

6.1 Vetenskaplig litteratur

Vetenskaplig litteratur som beskriver vad lantbrukare, tillika djurhållare, anser om djurskyddskontroller och djurskyddsinspektörer är bristfällig. Endast en rapport som beskriver vad lantbrukare anser om djurskyddskontroller kunde återfinnas (Anneberg *et al.*, 2012). Viss litteratur där lantbrukare och konsumenters åsikter om djurskyddslagstiftning kunde uppbringas (Bock & Huick, 2007., Austin *et al.*, 2005., Bruckmeir & Prutzer, 2007). Då få vetenskapliga studier finns på ämnet har det varit svårt att jämföra mina resultat med tidigare erhållna resultat. Därav är det främst mina egna åsikter som återfinns i diskussionen i detta arbete. Vad lantbrukare anser om djurskyddsinspektörer och djurskyddskontroller är ett viktigt område för ett fortsatt arbete med att stärka det svenska djurskyddet, därför krävs fler vetenskapliga studier på området.

6.2 Information om djurhållarna

Av de intervjuade djurhållarna anger 2 av 3 att den eller de djurskyddskontroller de haft sedan 1 januari 2009 har varit föranmälda, vilket får anses vara ett högt antal då det enligt artikel 3.2 i förordning (EG) nr 882/2004 finns lagstadgat att så få kontroller som möjligt ska vara föranmälda. Flera djurhållare påpekar att det vore enklare för dem om alla kontroller var föranmälda eftersom de lättare kan planera sitt arbete i sådana fall. Resultatet som visar att fler än 2 av 3 djurskyddskontroller har varit föranmälda av länsstyrelsen borde vara till gagn för djurhållarna med de åsikter de uttrycker om önskan om föranmälda inspektionsbesök. Dock uppgav en djurhållare att han/hon inte anser att några djurskyddskontroller bör vara föranmälda då det kan innebära att den aktuella djurhållaren hinner ”städa undan” eventuella brister. Jag anser att kontrollförfarandet vid en djurskyddsinspektion ska vara lika för alla som blir kontrollerade, samtidigt finns en förståelse för länsstyrelsens arbete då oanmälda kontroller många gånger innebär att de åker ut till en gård där djurhållaren inte är hemma och en kontroll av djurhållningen därför inte kan genomföras. En bättre användning av resurserna blir möjlig om man kan ringa

djurhållaren dagen innan för att stämma av att denna kommer att vara hemma under den tänkta inspektionen.

Att 86,1 % uppger att de även har haft kontroller på andra områden än djurskydd av länsstyrelsen samt att 80,6 % har haft kontroller av certifieringsorgan eller liknande tyder på att lantbrukare med produktionsdjur är utsatta för många kontroller av olika slag. Att det tar mycket tid för djurhållaren att vara behjälplig vid inspektionsbesök är med resultatet från denna undersökning tydligt. En förståelse för att irritation ibland uppstår från djurhållarens sida kan vara förståeligt. Detta eftersom arbetet på gården måste läggas åt sidan för att istället visa runt inspektörer av olika slag. I en studie utförd av Bruckmeier & Prutzer (2007) tas liknande problematik upp, ett förslag var där att slå ihop de kontroller som är av liknande karaktär för att därmed minska antalet kontroller från olika instanser. Av de djurhållare som uppger att de även har haft andra kontroller av länsstyrelsen upplever åtta personer att dessa har varit samordnade på något sätt. Om man i större utsträckning hade möjlighet att samordna olika kontroller från samma instans tror jag att detta skulle uppskattas av djurhållarna, besöken skulle då kunna bli längre men däremot behöver inte djurhållaren bli uppbunden flera olika dagar med inspektioner.

En tydlighet i vad som kommer att kontrolleras vid ett besök anser jag är viktigt. Att djurskyddsinspektören berättar redan när de presenterar sig vilken kontrollinstans de representerar, vilken lagstiftning som är aktuell vid kontrollen, varför man kontrollerar detta samt vilka olika saker man kommer att titta på gör att ett förtroende byggs upp och en tydlighet för både djurhållaren och inspektören erhålls. Dessutom bidrar en ordentlig presentation att djurskyddsinspektören och djurhållaren hamnar på en mer lika nivå och kan eventuellt ha lättare att förstå varandra under resten av besöket. På frågan om det var tydligt vilken kontroll som kommer att genomföras för den aktuella företagaren vid kontrolltillfället, oberoende av kontrollinstans, svarade 75 % att det anser att det var tydligt. Att en så stor andel anser att det var tydligt vad som kommer kontrolleras är mycket bra enligt mig då denna tydlighet gör att kontakten och dialogen mellan inspektörer och djurhållare förstärks.

6.3 Djurhållarnas syn på djurskyddsinspektörer

På frågan om vad djurhållarna anser om djurskyddsinspektörers praktiska erfarenheter instämde 25 % inte alls med att de har en god praktisk erfarenhet samt 17 % av djurhållarna graderade påståendet till en 2 på den 5-gradiga skalan. Detta innebär att 42 % av de intervjuade djurhållarna gav de två lägsta graderingarna. Mer praktisk erfarenhet var den mest frekventa förbättringsåtgärden som angavs. Förslag på tidsperioden för praktik varierade mellan 6 månader och upp till 10 år. Att en så hög andel anser att praktiska erfarenheter saknas hos djurskyddsinspektörer kan bero på att djurhållarna vid en kontroll inte har upplevt en förståelse för vad deras produktion innebär från djurskyddsinspektören. I en studie utförd i Danmark av Anneberg *et al.* (2012) som behandlade lantbrukares syn på djurskyddskontroller framkom inga åsikter om att kontrollpersonalen saknade praktisk erfarenhet, vilket får anses som en väsentlig skillnad jämfört med resultatet som erhöles i den här studien.

En praktisk erfarenhet som erhålls genom arbete på lantbruk kan gagna djurskyddsinspektören i dess yrkesutförande då en djupare förståelse för hur man håller produktionsdjur då erhålls. Lantbrukare som ofta har bedrivit djurproduktion i många år får anses besitta en sakkunskap om sin egen produktion och djurskötsel som det är svårt för

djurskyddsinspektören att nå upp till. Nyutbildade djurskyddsinspektörer som inte har jobbat på ett lantbruk tidigare kan ha svårt att förstå hur lantbrukaren resonerar i vissa frågor även om inspektören besitter en god teoretisk kunskap. Ett konkret förslag som föreslogs var ett samarbete mellan Svenska Djurhälsovården och länsstyrelsen, då skulle djurskyddsinspektörerna få en bättre bild av lantbruksdjur menar den intervjuade personen. Dock håller jag inte med om att detta skulle vara en lösning, arbetsbördan är redan stor på många länsstyrelser och att lägga djurskyddsinspektörernas tid på att införskaffa mer praktiska erfarenhet skulle vara ett slöseri med resurser. Dessutom skulle en osäkerhet i vad en myndighetspersons roll innebär kunna uppstå. Jag anser att det är bättre om denna praktiska kunskap efterfrågas vid nyrekrytering av personal istället. Av de intervjuade djurhållarna i studien var den genomsnittliga uppfattningen om att djurskyddsinspektörer har goda teoretiska kunskaper en 3a på den 5-gradiga bedömningsskalan. Detta innebär att djurhållarna i studien tycker att djurskyddsinspektörer har bättre teoretiska kunskaper än praktiska kunskaper. De utbildningar som djurskyddsinspektörer ska ha genomgått innan anställning på länsstyrelsen håller i många fall en god kvalitet som ger goda teoretiska kunskaper om djur inför yrkesutövandet. Att kunna förmedla denna kunskap till djurhållaren är även viktigt, för att utan denna förmåga spelar det ingen roll hur stor kunskap man besitter.

Majoriteten av de tillfrågade anser att djurskyddsinspektörer har goda kunskaper om den lagstiftning som ska tillämpas, vilket är otroligt viktigt. Om djurhållarna inte skulle bedöma att djurskyddsinspektörer har de kunskaper om lagstiftning som krävs skulle en osäkerhet skapas. Ofta har djurhållaren själv relativt god kunskap om vad som står i djurskyddslagstiftningen men de förväntar sig säkert att djurskyddsinspektören ska besitta en bättre kunskap i detta ämne. Djurskyddsinspektörers arbete vid en kontroll är att kontrollera att den aktuella lagstiftningen följs, för att detta ska kunna ske bör alla inspektörer ha en god kännedom om vad som står i lagstiftningen. Med god kännedom menas dock inte att kunna alla paragrafer utantill men det väsentligaste ska vara väl instuderat och sedan ska kunskap om var den aktuella paragrafen kan återfinnas besittas av djurskyddsinspektören. I fall då djurskyddsinspektören är osäker på exakt hur lydelsen i djurskyddslagstiftningen ser ut är det klokt att berätta detta för djurhållaren och istället be om att få återkomma på telefon när man med säkerhet vet hur lagstiftningen lyder, detta för att kunna göra så bra bedömningar som möjligt av djurhållningen.

I avseendet om djurhållarna anser att djurskyddsinspektörer har en tillräcklig juridisk kompetens svarade 39 % att det inte har någon uppfattning om detta. Att så var fallet kan bero på att djurhållarna inte anser sig besitta sådana kunskaper som gör att de kan göra en bedömning gällande den juridiska kompetensen hos djurskyddsinspektörer.

Att djurskyddsinspektörer förklarar varför en kontroll utförs samt vad deras arbete går ut på är viktigt för att upprätthålla en god kontakt mellan djurskyddsinspektör och djurhållare. En uppfattning om att många kontroller av olika slag utförs hos lantbrukare som producerar animalieprodukter har erhållits genom telefonintervjustudien, en tydlighet vid presentationstillfället från djurskyddsinspektören är då viktigt. I påståendet om djurhållaren instämmer med att djurskyddsinspektörer förklarar innebörden av sitt arbete och varför man utför en kontroll värdesatte 19 % av djurhållarna detta som en 5a och 25 % som en 4a, vilket innebär att 44 % graderade påståendet med de två högsta alternativen på skalan. Att en djurskyddskontroll utförs kan bero på flera olika saker, bland annat att det har inkommit en anmälan om bristande djurhållning eller att det är en rutinkontroll som ingår i något

projekt som länsstyrelsen arbetar med för tillfället. Anledningen till kontrollen kan i hög grad vara av intresse för djurhållaren att veta när en kontroll ska påbörjas.

Påståendet som berörde frågan om djurhållarna fick information om vilka bedömningar som gjordes vid besöket var det flest som angav 5, ”instämmer helt”, som svar. 75 % av de som intervjuades graderade påståendet som en 3, 4 eller 5, slutsatsen som kan dras utifrån detta är att djurhållarna är nöjda med den information om djurskyddsbedömningarna som de får vid kontrollbesöken. Bedömningar som görs under en kontroll skall komma lantbrukaren till gagn och därför är det viktigt att denna blir informerad om dessa redan under kontrollen. Ett kontrollresultat erhålls per post några veckor efter den utförda kontrollen där alla bedömningar finns med i sin helhet, om djurhållaren redan under kontrollen på gården fått möjlighet att ta del av de bedömningar som gjorts kan det vara lättare att ta till sig det fullständiga kontrollresultatet. Kommunikation mellan djurskyddsinspektör och djurhållare är viktig och bör betonas då båda parter har ett intresse av en god relation samt ett förbättrat djurskydd (Anneberg *et al.*, 2012)

Den totala kompetensen som djurhållarna anser att djurskyddsinspektörer besitter för att utföra sitt arbete fick varierande resultat, fem intervjuade personer ansåg inte alls att kompetensen var bra medan tre personer instämde helt i påståendet att de har en bra kompetens, i snitt angav djurhållarna 2,9 på den 5-gradiga skalan. Åsikter om att djurskyddsinspektörer inte har en tillräcklig praktisk erfarenhet av djurskötsel kan vara en bidragande orsak till att inte fler djurhållare värderar den totala kompetensen högre. För att den djurskyddsansvariga instansen ska kunna genomföra kontroller av djurhållningen på ett riktigt sätt krävs god kompetens hos djurskyddsinspektörerna. De djurhållare som blir kontrollerade bör känna att den person som kommer ut till gården för att göra en kontroll är kompetent för arbetsuppgiften, annars kan ett glapp mellan myndigheter och djurhållare uppstå som inte främjar någon av nämnda parter.

Huvudresultatet i studien utförd av Anneberg *et al.* (2012) var att lantbrukare bedömer att djurskyddskontroller är nödvändigt, vilket stämmer överens med vad flera av de intervjuade personerna i den här studien påpekade. De ansåg nämligen att djurskyddsinspektörer utför ett viktigt arbete och djurskyddskontrollen fungerar bra i dagsläget. Dock var det en djurhållare som uttryckte åsikten att alla som arbetar med djurskydd är djurrättsaktivister.

6.4 Djurhållarnas syn på djurskyddsinspektörers bemötande

Mer än hälften av de intervjuade djurhållarna värderade påståendet ”det var lätt att föra en dialog med djurskyddsinspektören” till en 4 eller 5 på den 5-gradiga skalan, enbart sex stycken av djurhållarna instämde inte alls med påståendet. När en djurskyddsinspektör kommer ut för att bedöma om djurskyddslagstiftningen följs på en gård är det av stor vikt att en diskussion kan tas med djurhållaren, speciellt i sådana fall där brister påträffas. Enligt en studie av Anneberg *et al.* (2012) kan den dialog som hålls mellan djurhållare och inspektör komma att påverka kontrollresultatet, antingen medvetet eller omedvetet. Vid den diskussion som förs under kontrolltillfället kan det framkomma vilka orsaker som föreligger att bristerna uppkommit. I vissa fall är det enbart temporära tillkortakommanden som kommer att återupprättas under en snar framtid, detta kan vara viktigt för djurskyddsinspektören att ta med i beräkningen då denna gör sin bedömning. Att djurskyddsinspektören tar sig tid att lyssna på vad lantbrukaren har att säga om sin verksamhet är viktigt, detta öppnar upp för en god kommunikation och ökar förtroendet för

djurskyddsinspektörer. I påståendet om lantbrukaren instämmer med att djurskyddsinspektören lyssnar och tar till sig av vad djurhållaren berättar angav 56 % en 4 eller 5 på den 5-gradiga skalan. I sådana fall där djurhållaren inte får uppfattningen om att djurskyddsinspektören lyssnar på vad denna berättar om sin verksamhet kan det bidra till en oförståelse gällande varför en kontroll utförs och en motvilja mot att få sin djurhållning kontrollerad kan uppstå. Ett förslag som gavs från en djurhållare var att länsstyrelsen ska skicka en kundenkät med post till de djurhållare som nyligen har haft en djurskyddskontroll, detta skulle kunna bidra till en förbättring av djurskyddsinspektörernas arbete då det där skulle framkomma vad djurhållarna inte anser fungerar bra. Underlaget från en sådan enkät kan vara ett medel för att främja relationen mellan lantbrukare och djurskyddsinspektörer, då detta kan ge en bild av att även lantbrukare kan bidra till en förbättring med sina åsikter.

En viktig egenskap hos en djurskyddsinspektör är att kunna lösa konflikter om dessa uppstår. En anledning till att en konflikt uppstår kan till exempel vara att djurhållaren inte alls håller med om den bedömningen som djurskyddsinspektören gör. Majoriteten av de djurhållare som intervjuades i studien hade ingen uppfattning om hur bra djurskyddsinspektörer var på att lösa konflikter, det huvudsakliga skälet till detta var att de aldrig hamnat i någon konflikt vid ett kontrolltillfälle. Dock angav 17 % att de inte instämde alls med att djurskyddsinspektörer löste konflikter på ett professionellt sätt. Jag anser att det är både djurhållare och djurskyddsinspektörers ansvar att upprätthålla en god relation till varandra, dock är det ännu viktigare för djurskyddsinspektören att kunna lösa en konflikt då de besöker en djurhållare som myndighetsperson i egenskap att kontrollera lagstiftningen vilket kan innebära att djurhållaren känner sig stressad av situationen. De intervjuade djurhållarna anser totalt sett att bemötandet var bra från djurskyddsinspektörerna, endast 8 % instämde inte alls med att bemötandet var bra. Endast 36 djurhållare har intervjuats så det är svårt att dra några generella slutsatser, med de resultat som har framkommit i studien ges uppfattningen om att djurhållarna är nöjda med hur de blir bemötta av djurskyddsinspektörer. Detta är mycket bra eftersom det tidigare har funnits indikationer från media på att ett stort antal djurhållare anser att de blir dåligt bemötta av djurskyddsinspektörer. Denna bild tror jag kan ha framförts av personer som är väldigt missnöjda med djurskyddsinspektörers arbete och känner att de har blivit felbehandlade och de personer som är nöjda med det arbete djurskyddsinspektörer utför i sin yrkesroll gör inte sin röst hörd. Detta leder sedan till att bara de personer som har negativa saker att påpeka om djurskyddsinspektörer går in med sina åsikter i debatter och liknande.

6.5 Djurhållarnas förslag till en bättre djurskyddskontroll

Många olika åsikter om vad som inte fungerar bra och vad som kan förbättras med dagens djurskyddskontroll framkom under telefonintervjustudien, flertalet av dem har redan behandlats tidigare i diskussionen. En åsikt framkom om att djurskyddskontrollen fungerade bättre när kommunen var kontrollinstans, anledningar till detta kan vara att djurskyddsinspektörerna hade ett mindre geografiskt område att kontrollera och en godare lokalkännedom om djurhållarna erhöles. Positivt med överflyttningen till nuvarande kontrollinstans, länsstyrelsen, är att en större möjlighet till en likriktad bedömning över hela landet kan utföras, vilket var något som efterfrågades av flera djurhållare. Med en mer likriktad bedömning kan en större rättvisa skapas mellan djurhållare. Att det inte ska finnas någon skillnad i bedömningar av lagstiftningen mellan olika inspektörer och mellan olika länsstyrelser kan tyckas självklart, dock är detta något som anses svårt att uppnå. Olika lantbruk bör bli kontrollerade likvärdigt och bedömas på samma sätt (Anneberg *et al.*,

2012). Dock kan en generalisering av de djurarter, djurraser och produktionsformer som kontrolleras vid en djurskyddskontroll skapa oförståelse hos djurhållaren, varje gård är unik och det är då viktigt att man vid en djurskyddskontroll kan bedöma vitt skilda produktionsformer och olika djurraser. Ur ett större perspektiv kan man önska att en likriktad bedömning av djurskydd även skulle finnas mellan länder. I en studie av Bock & Huik (2007) uttrycker lantbrukare från hela Europa en önskan om att se en likartad nationell lagstiftning vilket skulle bidra till en jämnställd konkurrens mellan länder. Dock får detta inte innebära att den svenska kvaliteten på djurskyddslagstiftning sänks utan snarare att andra länder får rätta sig efter den nivån som finns här. Svenska politiker, producenter och konsumenter anser att djurskyddet följs, uppfylls och kontrolleras i högre utsträckning i Sverige jämfört med många andra europeiska länder (Bruckmeier & Prutzer, 2007).

En strävan av att se helheten av en djurbesättning efterfrågas, ”millimeterrättvisa” var något som inte uppskattades av djurhållarna. Ett citat från en intervjuad djurhållare lyder: ”man kan ha fina välskötta djur i ett stall som inte uppfyller minimimåten med några cm och man kan samtidigt ha riktigt dåliga djur i ett stall som uppfyller all lagstiftning som finns”. Jag förstår denna åsikt till fullo men samtidigt tror jag att det är viktigt med en djurskyddslagstiftning med minimimått som sätter gränser, dock skulle lagstiftningen kunna vara flexibla och därmed gynna den hypotetiska personen med välskötta djur i ett stall som inte uppfyller lagstiftningen.

Lantbrukare kan känna en osäkerhet när djurskyddsinspektören anländer till deras gård då de alltid kan hitta någon brist ifall de verkligen vill (Anneberg *et al.*, 2012), likande resultat erhöles i denna studie då ett par lantbrukare ansåg att djurskyddsinspektörerna ville ”sätta dit” dem. Det här synsättet bidrar till att det kan kännas olustigt att få en djurskyddskontroll för djurhållaren.

6.6 Skillnad mellan fyra olika län

I resultatet av jämförelsen mellan de fyra olika länen som valdes ut för att inkluderas i studien kan man utläsa att de län som har värderat djurskyddsinspektörernas kompetens och bemötande högst är Dalarnas län. Skånes län erhöles det lägsta snittvärdet på påståendet om kompetens och Hallands län visade sig ha lägst värdering av djurskyddsinspektörers bemötande. Det finns olika utbildningar att gå innan man börjar arbeta med djurskyddsfrågor och alla de djurskyddsinspektörer som arbetar har olika mycket praktisk erfarenhet samt att människor över lag är väldigt olika. Den arbetsgrupp som djurskyddsinspektören tillhör eller vilken chef denna har kan även påverka hur djurhållarna uppfattar den person som kommer ut till gården för att göra en djurskyddskontroll. Några generella skillnader mellan de olika länen kan egentligen inte utläsas eftersom det insamlade materialet inte var av någon större omfattning.

6.7 Felkällor

I efterhand finns det många åtgärder som skulle kunna ha genomförts på ett annat sätt för att få ett tillförlitligare resultat. Till att börja med kunde fler telefonintervjuer ha utförts för att få ett bredare underlag att bygga resultatet ifrån. Med fler intervjuer hade generella slutsatser kunnat dras och arbetet skulle då ha en större trovärdighet. Den enkät som sammanställdes för att användas vid intervjuerna hade kunnat utformas på ett annorlunda sätt, de påståenden som gav skulle ha haft färre svarsalternativ. Med en 4-gradig skala,

istället för en 5-gradig, hade det varit enklare att tolka den data som inkommit i resultatet. Alternativen hade då varit: Instämmer inte alls, instämmer inte, instämmer delvis och instämmer helt. I den här studien valde många att besvara påståendena med en 3:a, vilket blir ett alternativ där personen varken instämmer eller inte instämmer men ändå vill gradera påståendet. Några av frågorna kunde ha utformats på ett annorlunda sätt för att få ut ett resultat som bättre kunde besvara mina frågeställningar. Några frågor från enkäten skulle ha kunnat uteslutas helt eftersom det visade sig att de inte var relevanta.

Vid intervjuerna erhöles endast svar från en grisproducent i Dalarnas län, detta på grund av att en liten urvalsgrupp fanns. När jag gjort mitt slumpmässiga urval fanns åtta djurhållare som kunde kontaktas, sju av dessa hade antingen inga grisar längre eller hade inte haft någon djurskyddskontroll efter 1 januari 2009. Ett försök till att kontakta ännu några fler från urvalsgruppen gjordes, dock resulterade detta inte i att några fler intervjuer kunde göras eftersom även dessa inte längre hade några djur. Den låga svarsfrekvensen från grisproducenter gjorde att det blev svårare att göra en jämförelse mellan de olika länen. Ett annat tillvägagångssätt som kunde ha används är att något annat län med en högre djurtäthet hade valts ut för att användas i studien. Ytterligare ett alternativ hade varit att begära ut listor över djurhållare från de olika länsstyrelserna i länen, då hade man redan vetat att djurhållarna haft en djurskyddskontroll sedan länsstyrelsen övertog djurskyddsansvaret.

En fråga som hade kunnat ställas vid intervjuerna med djurhållarna var vilken utgång djurskyddskontrollen hade. En tanke finns om att djurhållare som haft en djurskyddskontroll där djurskyddsinspektören påpekade brister kan tänkas vara mer kritiska än de djurhållare som inte hade några brister vid djurskyddskontrollen.

En bredare bild av relationen mellan djurhållare och djurskyddsinspektörer hade uppnåtts om även djurskyddsinspektörer hade intervjuats till studien. Då kunde de båda parternas åsikter kunnat jämföras mellan varandra och en djupare förståelse för hur den verkliga bilden av situationen ser ut.

6.8 Slutsats

Djurhållarens allmänna syn på djurskyddsinspektörer som framkom i studien vara att de besitter bättre teoretisk kunskap än en praktisk kunskap samt att de har god kännedom om den lagstiftning som ska tillämpas. Något som framkom i studien var att djurskyddskontrollerna borde vara föranmälda, då detta skulle underlätta djurhållarens arbete. Det som djurhållare främst efterfrågar från djurskyddsinspektörer är en god praktisk erfarenhet av lantbruksdjurskötsel. Det skulle kunna bidra till en bättre förståelse för vad lantbrukare bedriver för verksamhet från djurskyddsinspektörer. Vidare vill djurhållare se en likriktning mellan de olika länsstyrelserna och de olika inspektörernas bedömningar av djurskyddslagstiftningen. Totalt sett verkar djurhållarna vara nöjda med hur de blir bemötta vid en djurskyddskontroll och de flesta anser att det var lätt att föra en dialog med djurskyddsinspektören samt att de lyssnar på vad lantbrukare berättar om sin verksamhet. Vissa skillnader mellan länen kunde utläsas. Djurhållare i Dalarna var nöjdare med både djurskyddsinspektörers kompetens och bemötandet i jämförelse med de andra länen. Djurhållarna i Skåne var minst nöjda med djurskyddsinspektörers totala kompetens och djurhållarna i Halland var minst nöjda med bemötandet från djurskyddsinspektörerna. Dock är det insamlade materialet för litet för att kunna dra några generella slutsatser. Forskning på området är bristfällig, för att kunna arbeta för en stärkt relation mellan

djurhållare och djurskyddsinspektörer krävs vetenskapliga studier som kartlägger hur situationen ser ut i fler av länen i Sverige.

7. Populärvetenskaplig sammanfattning

De har funnits indikationer på att djurhållare av lantbruksdjur är missnöjda med den svenska djurskyddskontrollen och med djurskyddsinspektörers arbete. För att utreda om så är fallet har en telefonintervjustudie utförts i fyra olika län i Sverige, dessa län var Skåne, Halland, Dalarna och Östergötland. Syftet med studien var att utreda vad djurhållare anser om länsstyrelsens djurskyddskontroll och djurskyddsinspektörers arbete samt om uppfattningen skiljer sig mellan de olika länen. Det undersöktes även om det finns några förbättringsåtgärder som djurhållare tycker vore lämpliga. Ett slumpmässigt urval av djurhållare i de fyra län utfördes och sedan kontaktades dessa. Totalt utfördes 36 telefonintervjuer med djurhållare där dessa fick svara på frågor om vad det anser om djurskyddsinspektörers arbete och deras kompetens. Det framkom att 25 % av de intervjuade djurhållarna inte alls instämmer med att djurskyddsinspektörer har goda praktiska erfarenheter. Medelvärde för om djurhållarna anser att djurskyddsinspektörer har goda teoretiska kunskaper om lantbruksdjur var 3,0 på den femgradiga svarsskalan. I påståendet om vad djurhållarna anser om djurskyddsinspektörers totala kompetens erhöles ett medelvärde på 2,9 på den femgradiga svarsskalan. Åsikten om djurskyddsinspektörers bemötande graderades till ett medelvärde på 3,8 på den femgradiga svarsskalan.

Många olika åsikter om vad som inte fungerar bra med dagens djurskyddskontroll samt vad som kan förbättras av djurskyddsinspektörernas arbete framkom. Främst vill djurhållarna se att djurskyddsinspektörerna har en bättre praktisk kunskap om lantbruksdjurskötsel samt att tillsynen ska vara mer likriktad mellan olika inspektörer och mellan olika län. Det kom även fram åsikter om att det vore lättare för djurhållaren om djurskyddskontrollerna föränmälades per telefon dagen innan kontrollen ska genomföras.

Utifrån det erhållna resultatet kan man dra slutsatsen att djurhållarna anser att djurskyddsinspektörer har en bättre teoretisk kunskap än praktisk kunskap. Om djurskyddsinspektörerna över lag skulle ha bättre praktisk kunskap om lantbruksdjurskötsel skulle eventuellt en bättre relation mellan djurskyddsinspektör och djurhållare kunna skapas, eftersom en djupare förståelse för djurhållarens arbete då skulle kunna erhållas. Över lag verkar djurhållarna anse att de blir väl bemötta av djurskyddsinspektörerna, vilket är viktigt då detta bäddar för en bra kommunikation under djurskyddskontrollbesöket. Vissa skillnader mellan de olika länen kunde utläsas, till exempel att djurhållare i Dalarna var nöjdare med både djurskyddsinspektörers kompetens och bemötandet mot de andra länen. Djurhållarna i Skåne var minst nöjda med djurskyddsinspektörers totala kompetens och djurhållarna i Halland var minst nöjda med bemötandet från djurskyddsinspektörerna. För att dra några generella slutsatser mellan län behöver mer data samlas in.

Vetenskaplig forskning på området om vad djurhållare tycker om djurskyddskontroller och djurskyddsinspektörer är bristfällig och fler studier skulle behövas. En djupare kunskap på området skulle kunna bidra till att relationen mellan djurskyddsinspektörer och djurhållare blir bättre.

8. Tillkännagivanden

Jag vill börja med att ge ett tack till alla de djurhållare som har ställt upp på att svara på mina frågor till studien. Sedan vill jag även ge min handledare Stefan Gunnarsson och mina två externa handledare Erika Brendov och Åsa Hill på LRF ett stort tack för de stöd och handledning de har givit under arbetets gång.

9. Referenser:

- Anneberg, I., Vaarst, M., Sorensen, J. T. 2012. The experience of animal welfare inspections as perceived by Danish livestock farmers: A qualitative research approach. *Livestock Science*. <http://dx.doi.org/10.1016/j.livsci.2012.03.018>
- Austin, E. J., Deary, I. J., Edwards-Jones, G. & Arey D. 2005. Attitudes to farm animal welfare, factor structure and personality correlates in farmers and agriculture students. *Journal of Individual Differences*. 26, 107–120
- Berg, C. & Hammarström, M. 2006. The progress of building a new governmental authority based on public demands for improved animal welfare. *Livestock Science*. 103, 297-302.
- Bergman, A. 2012. Krönika: Att ha djur ska inte upplevas som ett riskföretag. *Jordbruksaktuellt*. Publicerad 2012-01-19.
- Bock, B.B. & Huick, M.M. 2007. Animal welfare: the attitudes and behaviour of European pig farmers. *British Food Journal*. 109, 931-944.
- Brambell Committee. 1965. Report of the technical committee to enquire into the welfare of animals kept under intensive livestock husbandry systems. Command Report 2836. London.
- Bruckmeier, K. & Prutzer, M. 2007. Swedish pig producers and their perspectives on animal welfare: a case study. *British Food Journal*. 109, 906-918.
- Djurskyddsförordningen (1988:539)
- Djurskyddskontrollens utveckling. 2011. Statskontorets utredning (2011:23). Stockholm
- Djurskyddslagen (1988:534)
- Djurskyddskontroll i statlig regi m.m. 2008. Regeringens proposition (2007/08:63). Stockholm
- Europaparlamentets och Rådets Förordning (EG) Nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.
- Farm Animal Welfare Council. 1993. Second report on priorities for research and development in farm animal welfare. Ministry of Agriculture, Fisheries and Food.
- FVO. 2011 http://ec.europa.eu/food/fvo/how_en.htm , använd 2012-04-21
- Förordning (2009:1464) med instruktion för Statens jordbruksverk.
- Hubbard, C. & Scott, K. 2001. Do farmers and scientists differ in their understanding and assessment of farm animal welfare? *Animal Welfare*. 20, 79-87.

Jordbruksverket. 2012a.

<http://www.jordbruksverket.se/omjordbruksverket/jordbruksverketsmalochmedel.4.5aec661121e2613852800010081.html>, använd 2012-04-21

Jordbruksverket. 2012b.

<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/djurskydd/varforfinnsdetdjurskyddsbes-tammelser.4.7a446fa211f3c824a0e8000170988.html> , använd 2012-04-21

Jordbruksverket 2012c.

<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/djurskydd/villdublidjurskyddsinspektor.4.7a446fa211f3c824a0e8000170958.html> , använd 2012-04-21

Kjellin, P. 2012. Inspektörer agerer i en gråzon. Land Lantbruk. Publicerade 2012-01-18.

Länsstyrelsen. 2012. <http://www.lansstyrelsen.se/vastragotaland/Sv/djur-och-natur/djurskydd/Pages/djurskydd.aspx>, använd 2012-04-21

Myndighetsförordning (2007:515)

Revision av livsmedelskedjans kontrollmyndigheter. 2011. Statens offentliga utredningar (2011:23). Stockholm.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2008:67) om offentlig djurskyddskontroll, saknr. L44

10. Bilaga 1.

Frågeenkät angående djurskyddskontroller

1. Vilken huvudsaklig verksamhet bedriver du på din gård?

Mjölkproduktion

Köttproduktion

Slaktsvinsproduktion

Smågrisproduktion

Spannmålsproduktion

Skogsverksamhet

Övrigt

Antal djur:

Suggplatser:

100-200 200-500 500-1000 mer än 1000

Slaktsvinsplatser

100-500 500-1500 mer än 1500

Nötkreatur:

50-100 100-200 200-500 mer än 500

Vilken länsstyrelse hör du till?

Skåne Halland Östergötland Dalarna

Har du haft en djurskyddskontroll efter 1 januari 2009?

Ja Nej

Var kontrollen föranmäld?

Ja Nej

Vilka andra kontroller av länsstyrelsen har du haft sedan 2009?

- Areakontroll
- Djurmärkningskontroll
- Kontroll av natur- och kulturmiljö
- Tvärvillkorskontroll
- Foder och/eller livsmedelskontroll av primärproducent

Har dessa kontroller varit samordnade?

Ja Nej Ingen uppfattning

Har du även haft kontroller från andra instanser? T.ex. certifieringsorgan, mejeri mm.

Ja Nej

Har det varit tydligt för dig som företagare vilken kontroll som kommer genomföras vid kontrolltillfället?

Ja Nej Ingen uppfattning

Resterande frågor handlar bara om djurskyddskontrollen

Djurskyddsinspektörernas arbete

Påståenden

1= instämmer inte alls.

5= Instämmer helt.

Ingen uppfattning.

De har bra goda praktiska erfarenheter om djurskötsel och lantbrukets djur.

1 2 3 4 5 Ingen uppfattning

De har goda grundläggande kunskaper om lantbruksdjur.

1 2 3 4 5 Ingen uppfattning

De har goda kunskaper om den lagstiftning som ska tillämpas.

1 2 3 4 5 Ingen uppfattning

De har en tillräcklig juridisk kompetens för att utföra sitt arbete.

1 2 3 4 5 Ingen uppfattning

De förklarar innebörden av sitt arbete och varför man utför kontrollen.

1 2 3 4 5 Ingen uppfattning

Jag fick information om vilka bedömningar som gjordes vid besöket.

1 2 3 4 5 Ingen uppfattning

Information om lagstiftning och vilka åtgärder som eventuellt blir aktuella förklarades på ett lättförståligt sätt innan djurskyddsinspektören lämnade gården.

1 2 3 4 5 Ingen uppfattning

Jag fick en skriftlig redogörelse över inspektionsresultatet innan inspektören lämnade gården.

Ja nej kommer inte ihåg

Uppfattar du att djurskyddsinspektören gav hjälp och information till dig som djurägare så att du fick kännedom om vad som krävs för att uppfylla lagstiftningen i någon fråga där inspektören talade om att det fanns en brist?

1 2 3 4 5 Ingen uppfattning

Totalt sett har djurskyddsinspektörer en bra kompetens för de arbetsuppgifter de utför.

1 2 3 4 5 Ingen uppfattning

Bemötande:

Påståenden

1= instämmer inte alls.

5= Instämmer helt.

Ingen uppfattning.

Det var lätt att föra en dialog med djurskyddsinspektören.

1 2 3 4 5 Ingen uppfattning

Jag upplever att de lyssnade och tog till sig det jag berättade om min verksamhet.

1 2 3 4 5 Ingen uppfattning

Jag fick information om vilka bedömningar som gjordes vid besöket.

1 2 3 4 5 Ingen uppfattning

Om en konflikt uppstod, löstes den på ett professionellt sätt av djurskyddsinspektören.

1 2 3 4 5 Ingen uppfattning

Bemötandet var totalt sett bra.

1 2 3 4 5 Ingen uppfattning

Tips till länsstyrelsen:

Anser du att det finns något som inte fungerar bra med dagens djurskyddskontroll? Vad i så fall?

Finns det någon åtgärd som du tror skulle förbättra djurskyddsinspektörernas arbete?

Vad skulle du kunna göra själv för att det skulle fungera bättre?

Vilka av följande åtgärder tror du bäst kan bidra till en förbättring av djurskyddskontrollen av produktionsdjur i Sverige? Välj 2 åtgärder.

- Utbilda djurskyddsinspektörerna mer.
- Se till att djurskyddsinspektörerna har mer praktisk erfarenhet av djurskötsel.
- Jobba för en mer likriktad bedömning över hela landet.
- Tillhandahålla mer information om lagstiftning och tillsynsarbete vid inspektioner ute på gårdar.
- Jobba för en bättre kontakt mellan inspektör och djurägare.
- Öka samarbetet mellan länsstyrelsen och branschorganisationer (t.ex. LRF), genom exempelvis möten om aktuella frågor gällande djurskydd.

Vid **Institutionen för husdjurens miljö och hälsa** finns tre publikationsserier:

- * **Avhandlingar:** Här publiceras masters- och licentiatavhandlingar
- * **Rapporter:** Här publiceras olika typer av vetenskapliga rapporter från institutionen.
- * **Studentarbeten:** Här publiceras olika typer av studentarbeten, bl.a. examensarbeten, vanligtvis omfattande 7,5-30 hp. Studentarbeten ingår som en obligatorisk del i olika program och syftar till att under handledning ge den studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Arbetenas innehåll, resultat och slutsatser bör således bedömas mot denna bakgrund.

Vill du veta mer om institutionens publikationer kan du hitta det här:
www.slu.se/husdjurmiljohalsa

DISTRIBUTION:

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för veterinärmedicin och
husdjursvetenskap
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Box 234
532 23 Skara
Tel 0511-67000
E-post: hmh@slu.se
Hemsida:
www.slu.se/husdjurmiljohalsa

*Swedish University of Agricultural Sciences
Faculty of Veterinary Medicine and Animal
Science
Department of Animal Environment and Health
P.O.B. 234
SE-532 23 Skara, Sweden
Phone: +46 (0)511 67000
E-mail: hmh@slu.se
Homepage:
www.slu.se/animalenvironmenthealth*
